

van de gunstige werking van salvarsaan bij malaria, integendeel geloof ik dat het zeer weinig geeft en ik ben tot dusverre altijd nog goed uitgekomen met chinine of verwanten.

Ik meen dit even te moeten opmerken omdat het mij zou spijten dat men ging meenen: 1. dat niet bij elk geval van onbehandelde malaria in de koortsaanval malariaparasieten in het bloed zouden kunnen worden aangetoond; 2. dat (neo)-salvarsaan beter zou helpen dan chinine bij malaria-infectie.

30 Juli 1921.

H. J. M. SCHOO.

II.

Naar aanleiding van het artikel van collega MARTENS in het *Tijdschrift* van 30 Juli l.l.: „Neosalvarsaan en Malaria” zij het mij veroorloofd de volgende opmerkingen te maken:

De diagnose is een waarschijnlijkheids-diagnose, immers plasmodiën zijn niet gevonden.

In dit geval zouden die uiterst zelden voorkomende zaken samentreffen:

1. malaria zonder plasmodiën in den dikken druppel aan te toonen;
2. malaria niet luisterend naar chinine;
3. malaria quartana.

Mijn conclusie is steeds: geen plasmodiën in den dikken druppel — geen malaria, mits geen chinine nog gebruikt. Malaria-aanvallen, die niet wegbleven na gedurende twee dagen een passende dagdosis chinine gebruikt te hebben, heb ik nog nooit waargenomen. In een 26-jarige praktijk, midden in de malaria, heb ik nog nooit behoefte gevoeld aan eenig ander geneesmiddel dan chinine.

Quartana komt zoo zelden voor tegenwoordig, dat ik het nooit zag, al weet ik, dat sporadisch gevallen zijn waargenomen (microscopisch bevestigd) in Alkmaar.

De noodzakelijke combinatie van bovengenoemde variteiten maakt m. i. de juistheid der diagnose van collega MARTENS dermate onwaarschijnlijk, dat het mij zeer gewaagd lijkt aan zijn geval eenige waarde toe te kennen bij de beoordeeling van de neosalvarsaan-werking op malaria.

Zaandijk, 1 Augustus 1921.

C. E. VAN DER HORST.

III.

Koorts waarbij geen plasmodiën in het bloed te vinden zijn, koorts die niet luistert naar kinine, berust niet op malaria. Van de waarheid dezer twee stellingen trachten wij de artsen te overtuigen en hopen daardoor te bereiken, dat het vage begrip malaria en het lukraak toedienen van kinine plaats maakt voor een scherp omljnd ziektebeeld en een doelbewuste geneeswijze.

In een casuïstische mededeeling, onder bovenstaanden titel in het *Tijdschrift* van 30 Juli l.l. opgenomen, verwerpt J. M. H. A. MARTENS deze beide stellingen en grondt hij bij een zeer ingewikkeld ziektegeval zijn diagnose malaria quartana op een ongeveer in quartaantype verloopende koorts. Ik zeg, „ongeveer”, want in het begin, waarvan een kromme de voorstelling geeft, is het verloop niet quartaan en aan het einde kan dit evenmin het geval zijn geweest daar op de kromme 18 November als aanvalsdag staat opgeteekent en wij vernemen dat 20 December de laatste aanval plaats had.

In de *Deutsche med. Wochenschrift* 1920, no. 35, beschrijft VON TEUBERN een geval van „Eine quartana-ähnliche Fiebererkrankung, durch Neosalvarsan geheilt” en geeft hij een literatuur-overzicht van soortgelijke gevallen. Hij geeft zes redenen aan waarom hij zijn geval *niet* als malaria-quartana erkent. Al deze redenen zijn op het geval van MARTENS van toepassing en korthedshalve verwijs ik daar naar. Alleen dit nog: neosalvarsaan werkt krachtig bij mal. tertiana, onzeker bij mal. tropica; bij mal. quartana wordt het als onwerkzaam opgegeven. Dit had een laatste waarschuwing voor MARTENS kunnen zijn om zijn geval niet van het etiket „malaria quartana” te voorzien.

Amsterdam, 31 Juli 1921.

P. C. KORTEWEG,